imprimé sur www.torah-box.com/torah-pdf

כא: אלו מציאות פרק שני בבא מציעא

דלכי נפל מינה לא מיאש. ואע"ג דהשתא מיאש אקרקעי בעלמא הוא ומתחילה לא היה עומד ליאש: **ת"ש המוצא מעות** כו'. תימה כיון דכבר הקשה ממתני' דמעות מפוזרות אמאי פריך תו מהך ברייתא וכי יפתק נמי אמאי לא אמר למתניתא אמתני' וי"ל דברייתא אלימא ליה לאקשויי דמשמע דבכל ענין הרי אלו שלו אע"ג דאיכא סימן מדמוקי טעמא (ג) שהרגיש מצויין שם ומשמע נמי אע"ג דכשזה הגביה עדיין היה נעל אבידה נכנס המדרש ולא ידע שנפל מינייה:

ופטורות ממעשר. גמ' פשה (פ"א מ"ו) מוכח דוקא בהפקיר קודם גמר מלאכה פטור מן המעשר אבל אם הפקיר לאחר גמר מלאכה שנתחייב כבר במעשר אין נכר כלום וה"נ מיירי קודם גמר מלאכה שלא נתייבשו עדיין כדמוכח בגיטין (דף לד:) דתנינן העומדין לשוטטן בשדה ונעשות מהן קציעות לא נגמר מלאכתן למעשר עד שיתייבשו ואפילו זכה בהן המוצא קודם שיתייבשו פטורות מן המעשר דלתלמידי בב"ק (דף כח.) המפקיר כרמו והשכים בבקר וכלו פטור מן המעשר וגבי הקדש אינו כן אם הקדיש קודם גמר מלאכה ונפדה קודם גמר מלאכה חייב במעשר דמוכח קלת בפרק האומר (סב:) ג):

תאנה נמי מידע ידיע דנתרא. פירוש בשלמא לאבי תאנה מותרת כיון דלגילות היא דנתרא מעיקרא מתיאש לפי שסבור שהמוצא יקחנה כי הוא לא ידע שנפלה מן האילן אלא סבור הוא מעובדי דרכים נפלה וזמיתים ומחרוצין אסור דלא עבידי דנתרי אע"ג דאם היה יודע דנפלו היה מתיאש לפי שעובדי דרכים יקחו כי יתלו דנפל מעובדי דרכים השתא דלא ידע סבור שלא נפלו אסורה דהוה ליה יאוש שלא מדעת אבל לרבא דהוי יאוש אמאי אסור וא"ת אם דין הוא לתלות שלא באילן אמאי אסור לזמיתים ומחרוצין וי"ל דבדין ודאי אין לתלות בעובדי דרכים אלא באילן אלא שהבעלים מתיאשים לפי שסבורין שעובדי דרכים הלא מעלי יזרו היתירא בפירות שמולאים ויתלוש בעובדי דרכים וא"ת אם כן מאי פריך לרבא נימא דזמיתים וחרוצין אסורי משום דאף לאחר שידעו הבעלים שנפלו לא נתיאשו לפי שיודעין שהמוצא לא יקחם שיתלה שנפלו מן האילן כאשר הוא האמת שאין לתלות בעובדי דרכים וי"ל דאם אינן מתיאשים בתאנה אמאי מותרים מיהו אית ספרים דגרסינן שאני זית הואיל וזיתו מוכיח עליו דבזה מתורץ מה שהקשינו לומר לפי שהם תמת הזית יחשבו הבעלים שהמוצא לא יקחם לתלות בעובדי דרכים אבל תאנה עם נפילתה נמאסת בעיניו ומפקירה אבל גרוז ספרים גרסינן הואיל וחזותו מוכיח עליו ואע"ג דמנתרא מידע ידעי דוכתא דאיכא אינשי דאיכא אינשי דלא ידעי דוכתא דאיניש אינש הוא אי הכי אפילו רישא נמי אמר רב פפא תאנה עם נפילתה נמאסת תא שמע הגנב שנטל מזה ונתן לזה וכן גזלן שנטל מזה ונתן לזה וכן יאוש שלא מדעת אביי אמר לא הוי יאוש ורבא אמר הוי יאוש בדבר שיש בו סימן כולי עלמא לא פליגי דלא הוי יאוש ואף על גב דשמעיניה דמיאש (ה) לסוף לא הוי יאוש דכי אתא לידיה באיסורא הוא דאתא לידיה דלכי ידע דנפל מינה לא מיאש מימר אמר סימנא אית לי בגויה יהבנא סימנא ושקילנא ליה בזוטו של ים ובשלוליתו של נהר אע"ג דאית ביה סימן רחמנא שרייה כדבעינן למימר לקמן כי פליגי בדבר שאין בו סימן אביי אמר אלא הוי יאוש דהא לא ידע דנפל מינה רבא אמר הוי יאוש דלכי ידע דנפל מינה מיאש מימר אמר סימנא לית לי בגויה מהשתא הוא דמיאש (סימן פמג"ש ממקנט"י בכסע"ז) תא שמע פירות מפוזרין הא לא ידע דנפל מינה הא אמר רב עוקבא בר חמא הכא במכנשתא (ו) דביזרי עסקינן דאבידה מדעת היא ת"ש מעות מפוזרות הרי אלו שלו אמאי הא לא ידע דנפל מינה התם נמי כדרבי (ז) יצחק דאמר אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה הכא נמי אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה ת"ש עיגולי דבילה וכברות של נחתום הרי אלו שלו אמאי והא לא ידע דנפל מינה התם נמי [א] אגב דיקירי מידע ידע בהו ת"ש ולשונות של ארגמן הרי אלו שלו ואמאי הא לא ידע דנפל מינה התם נמי אגב דחשיבי משמושי ממשמש בהו וכדרבי יצחק ת"ש המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום שהרבים מצויין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשין מהן והא לא ידע דנפל מינה אמר רבי יצחק אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ת"ש מאימתי כל אדם מותרים בלקט משילכו בה הנמושות ואמרינן מאי נמושות וא"ר יוחנן סבי דאזלי אתיגרא ריש לקיש אמר לקוטי בתר לקוטי ואמאי נהי דעניים דהכא מיאשי איכא עניים בדוכתא אחריתא דלא מיאשי אמרי ביון דאיכא עניים הכא הנך מעיקרא איאושי מיאש ואמרי עניים דהתם מלקטי ליה ת"ש קציעות בדרך ואפילו בצד שדה קציעות וכן תאנה הנוטה לדרך ומצא תאנים תחתיה מותרות משום גזל ופטורות מן המעשר בזיתים ובחרובים אסור בשלמא רישא לאביי לא קשיא אגב דחשיבי ממשמש בהו תאנה נמי מידע ידיע דנתרא אלא סיפא לרבא קשיא דקתני בזיתים ובחרובים אסור אמר רבי אבהו שאני זית הואיל וחזותו מוכיח עליו ואע"ג דנתרין זיתי מידע ידיע דוכתא דאיניש אינש הוא אי הכי אפילו רישא נמי אמר רב פפא תאנה עם נפילתה נמאסת תא שמע הגנב שנטל מזה ונתן לזה וכן יאוש שלא מדעת לא מיאש. ואע"ג דהשתא מיאש אקרקעי בעלמא הוא ומתחילה לא היה עומד ליאש: **ת"ש המוצא מעות** כו'. תימה כיון דכבר הקשה ממתני' דמעות מפוזרות אמאי פריך תו מהך ברייתא וכי יפתק נמי אמאי לא אמר למתניתא אמתני' וי"ל דברייתא אלימא ליה לאקשויי דמשמע דבכל ענין הרי אלו שלו אע"ג דאיכא סימן מדמוקי טעמא (ג) שהרגיש מצויין שם ומשמע נמי אע"ג דכשזה הגביה עדיין היה נעל אבידה נכנס המדרש ולא ידע שנפל מינייה:

ופטורות ממעשר. גמ' פשה (פ"א מ"ו) מוכח דוקא בהפקיר קודם גמר מלאכה פטור מן המעשר אבל אם הפקיר לאחר גמר מלאכה שנתחייב כבר במעשר אין נכר כלום וה"נ מיירי קודם גמר מלאכה שלא נתייבשו עדיין כדמוכח בגיטין (דף לד:) דתנינן העומדין לשוטטן בשדה ונעשות מהן קציעות לא נגמר מלאכתן למעשר עד שיתייבשו ואפילו זכה בהן המוצא קודם שיתייבשו פטורות מן המעשר דלתלמידי בב"ק (דף כח.) המפקיר כרמו והשכים בבקר וכלו פטור מן המעשר וגבי הקדש אינו כן אם הקדיש קודם גמר מלאכה ונפדה קודם גמר מלאכה חייב במעשר דמוכח קלת בפרק האומר (סב:) ג):

תאנה נמי מידע ידיע דנתרא. פירוש בשלמא לאבי תאנה מותרת כיון דלגילות היא דנתרא מעיקרא מתיאש לפי שסבור שהמוצא יקחנה כי הוא לא ידע שנפלה מן האילן אלא סבור הוא מעובדי דרכים נפלה וזמיתים וחרוצין אסור דלא עבידי דנתרי אע"ג דאם היה יודע דנפלו היה מתיאש לפי שעובדי דרכים יקחו כי יתלו דנפל מעובדי דרכים השתא דלא ידע סבור שלא נפלו אסורה דהוה ליה יאוש שלא מדעת אבל לרבא דהוי יאוש אמאי אסור וא"ת אם דין הוא לתלות שלא באילן אמאי אסור לזמיתים וחרוצין וי"ל דבדין ודאי אין לתלות בעובדי דרכים אלא באילן אלא שהבעלים מתיאשים לפי שסבורין שעובדי דרכים הלא מעלי יזרו היתירא בפירות שמולאים ויתלוש בעובדי דרכים וא"ת אם כן מאי פריך לרבא נימא דזמיתים וחרוצין אסורי משום דאף לאחר שידעו הבעלים שנפלו לא נתיאשו לפי שיודעין שהמוצא לא יקחם שיתלה שנפלו מן האילן כאשר הוא האמת שאין לתלות בעובדי דרכים וי"ל דאם אינן מתיאשים בתאנה אמאי מותרים מיהו אית ספרים דגרסינן שאני זית הואיל וזיתו מוכיח עליו דבזה מתורץ מה שהקשינו לומר לפי שהם תמת הזית יחשבו הבעלים שהמוצא לא יקחם לתלות בעובדי דרכים אבל תאנה עם נפילתה נמאסת בעיניו ומפקירה אבל גרוז ספרים גרסינן הואיל וחזותו מוכיח עליו ואע"ג דמנתרא מידע ידעי דוכתא דאיכא אינשי דלא ידעי דוכתא דאיניש אינש הוא אי הכי אפילו רישא נמי אמר רב פפא תאנה עם נפילתה נמאסת תא שמע הגנב שנטל מזה ונתן לזה וכן גזלן שנטל מזה ונתן לזה וכן יאוש שלא מדעת אביי אמר לא הוי יאוש ורבא אמר הוי יאוש בדבר שיש בו סימן כולי עלמא לא פליגי דלא הוי יאוש ואף על גב דשמעיניה דמיאש (ה) לסוף לא הוי יאוש דכי אתא לידיה באיסורא הוא דאתא לידיה דלכי ידע דנפל מינה לא מיאש מימר אמר סימנא אית לי בגויה יהבנא סימנא ושקילנא ליה בזוטו של ים ובשלוליתו של נהר אע"ג דאית ביה סימן רחמנא שרייה כדבעינן למימר לקמן כי פליגי בדבר שאין בו סימן אביי אמר אלא הוי יאוש דהא לא ידע דנפל מינה רבא אמר הוי יאוש דלכי ידע דנפל מינה מיאש מימר אמר סימנא לית לי בגויה מהשתא הוא דמיאש (סימן פמג"ש ממקנט"י בכסע"ז) תא שמע פירות מפוזרין הא לא ידע דנפל מינה הא אמר רב עוקבא בר חמא הכא במכנשתא (ו) דביזרי עסקינן דאבידה מדעת היא ת"ש מעות מפוזרות הרי אלו שלו אמאי הא לא ידע דנפל מינה התם נמי [א] אגב דיקירי מידע ידע בהו ת"ש ולשונות של ארגמן הרי אלו שלו ואמאי הא לא ידע דנפל מינה התם נמי אגב דחשיבי משמושי ממשמש בהו וכדרבי יצחק ת"ש המוצא מעות בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובכל מקום שהרבים מצויין שם הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתיאשין מהן והא לא ידע דנפל מינה אמר רבי יצחק אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ת"ש מאימתי כל אדם מותרים בלקט משילכו בה הנמושות ואמרינן מאי נמושות וא"ר יוחנן סבי דאזלי אתיגרא ריש לקיש אמר לקוטי בתר לקוטי ואמאי נהי דעניים דהכא מיאשי איכא עניים בדוכתא אחריתא דלא מיאשי אמרי ביון דאיכא עניים הכא הנך מעיקרא איאושי מיאש ואמרי עניים דהתם מלקטי ליה ת"ש קציעות בדרך ואפילו בצד שדה קציעות וכן תאנה הנוטה לדרך ומצא תאנים תחתיה מותרות משום גזל ופטורות מן המעשר בזיתים ובחרובים אסור בשלמא רישא לאביי לא קשיא אגב דחשיבי ממשמש בהו תאנה נמי מידע ידיע דנתרא אלא סיפא לרבא קשיא דקתני בזיתים ובחרובים אסור אמר רבי אבהו שאני זית הואיל וחזותו מוכיח עליו ואע"ג דנתרין זיתי מידע ידיע דוכתא דאיניש אינש הוא אי הכי אפילו רישא נמי אמר רב פפא תאנה עם נפילתה נמאסת תא שמע הגנב שנטל מזה ונתן לזה וכן גזלן שנטל מזה ונתן לזה וכן

ואין דומין לאותן שבאחין אי נמי גרסינן נמאסת ומתמת שמתלכלכת אינה דומה לתאנה שבאחין:

מה

היו דקלים מוחזקין ליתמי דלאו בני יאוש נינהו או דקלים בכרכים דלא שכיחי כהו שקצים למיכלינהו אסירא. יש מי שאומרים פי' כרכתא דקלים הרבה שמוקפות גדר ומקשי רבא לאביי מצא מעות מפוזרות. ופריק אביי מתני' כ' יצחק דאמר אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה וכן המוצא מעות בבתי כנסיות ובתי מדרשות הרי אלו שלו. ואקשי' והא דלמא לא ידע דנפלי מינה. ופריק הכי נמי כ' יצחק. וכן כל דבר חשוב ממשמש בכל שעה כמו מעות. פי' נמושות סבי דאזלי אתיגרא. זקנים חשושי כח שהולכין במשענת בידם שאין בהן כח לילך הרבה והשדה שיכנסו בה ללקט לא יניחו אחריהן כלום. האי דאמר מצא קציצות ואפי' בצד שדה קציצות מותרות משום גזל כיון שאלו הקציצות דבר חשוב

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פי"ד מהלכות גזילה ואבידה הלי' ה סמג עשין מי' עד טוש"ע ח"מ סי' רסב סעיף ג:
ט ב ג מיי' פי"א מהלכות גזילה ואבידה הלי' ח ופי"ד מהלי' נגיעה הלי' י סמג עשין עח טוש"ע ח"מ סי' שנה סעיף ח:
י ד ה מיי' פט"ו מהלי' גזילה ואבידה הלי' ח ועיין נכסף משנה סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסד סעיף ג:
יא ו מיי' שם פי"א הלי' ז טוש"ע ח"מ סי' רעו סעיף ג:
יב ז מיי' פי"א מהלכות מתנות עניים הלי' יא:
יג ח מיי' פי"ג מהלכות מעשר הלכה כא:
יד ט מיי' שם הלי' כד ופט"ו מהלכות גזילה ואבידה הלי' טו טוש"ע ח"מ סי' רפ סעיף ו:

רבינו חננאל

איפשיטו אי הוי סימן אי לא בעיות דר' ירמיה הם ופשוטות הן ועלו כולן בתיקו. איתמר יאוש שלא מדעת אביי אמר לא הוי יאוש ורבא אמר הוי יאוש בדבר שיש בו סימן כולי עלמא לא פליגי דלא הוי יאוש דשמעיניה לכסף דמיאש (לבסוף) לא הוי יאוש דכי אתא לידיה באיסורא אתא לידיה דהא לפני יאוש הוה כי פליגי בדבר שאין בו סימן אביי אמר לא הוה יאוש דלא ידע דנפל מינה דמיאש. אבל המוצא בזוטו של ים. פי' בקרקעית הים ובשלוליתו של נהר פי' בתוך הנהר מקום שמי נשפכים שוללים והוא מקום שטיפתו אע"ג דאית ביה סימן רחמנא שרייה למוצאה דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק מגין לאבדה ששטפה נהר שהיא מותרת שנאמר כן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה מי שאבדה ממנו בלבד ומצויה אצל כל אדם. פרה ורועה בשדה וכיוצא בה שכל הרואה אותה יכול ליטלה יצאת זו ששטפה נהר שאבדה ממנו ומכל אדם הלכך הרי היא למוצאה בין אית ליה בה סימן בין לית ליה בה סימן שרי דהא ודאי נתייאש הימנה. וזה שהיתיר בים ובנהר כנגדו אסור כיבשה ודייקינן מינה מה היתירה בין אית ביה סימן בין לית ביה סימן ואפי' לפני יאוש שרי כך מה שאסר ביבשה ואפי' לית ביה סימן לפני יאוש אסורה ועלתה תיובתא דרבא תיובתא. והלכתא כוותיה דאביי ביע"ל קנ"ם ר' יאוש שלא מדעת והלכתא כאביי דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש. ואפר' ומאחר דאיתתב רבא הני תמרי דעיקר כלומר התמרים שהפילם הרוח מן הדקל והם מושלכים בדרך מפני מה אוכלין אותן העוברין ושבים והנה בעליהן לא נמייאשו שלא ידעו שהפילם הרוח ואמר ר' אשי כיון דאיכא שקצים דשכיחי דאזלי התם ואכלי להו יאושי מיאש להו מרייהו מעיקרא דכי האי גוונא אפי' אביי שרי ואם

מסורת הש"ס

ה) ס"ק קיח:, ב) תענית ו: פלה פ"ח מ"ח, ג) ני' רש"ל אתיגלא ס"ה בענין ערך נמש, ד) פ"א קליעות מעשרות פ"ג [מ"ד], ה) פ"א דזיתים, ו) [תוס' דכתובות פ"מ], ז) [לקמן כג.], ח) [שמות כד], ט) [דף כב:], י) ני' רש"ל ולא ימשון תכלים קטו, כ) [הלה פ"ח מ"ג], ל) [תפסנו כפ' האומר דקדושין ובפרק האומר דגיטין ולא מצאתי לר' בפ' ר' ישמעאל דמנחות סו: משמע כן ואולי ל"ל כפ' העומר בגיטין והייטו פ' ר' ישמעאל הנ"ל דכל הפרק מיירי בדיני עומר כמו שהגילים הפוסקים לנטות פרק אחרון נאך כשם פרק הרכית ולכאורה נ"ע על התוס' שהוצרכו לדקדק מן הגמ' והלא משנה שלמה היא פ"ד ממע' פלה מ"ח ואפשר לומר שהתוספות רצו לאמתויי דבתוא טפי שפתי' היה תחלה נדולו כיד הקדש אפ"ה חייב אם פדאו קודם מירות ואם לא פדאו קודם מירות ואילוק זה כין נגדל כיד הדיוט לו כיד הקדש כעין זה מצינו בפי מירות הנכרי ועוד. העתק מתלמיד גרפאות.

הגהות הב"ח

(א) נמ' דמיתם לבסוף לא: (ב) שם נמכנשתא דבי דרי שפקינן: (ג) תוס' ד"ה ת"ש וכי' שהרגיש מצויין שם. נ"ב ע"ל דף כד ע"א:

גליון הש"ם

גמ' סעיקרא איאושי. קשה לי הא גם לענייס קטנים יש לסם אלן ומקרי יאוש שלא מדעת כלקמן דף כב ע"ב ועיין כתוס' ב"ב דף קמג ע"ב ד"ה ואם ובעדיין ל"ע:

הגהות הגר"א

[א] נמ' אגב דיקירי. נ"ב נרסת הרא"ש דמשמי כיון דמידי דמיכל ניטלו וכן מהרחות ומחיטות וכן בלשונות אבל ניחי ואמאי כתב מתוס דיקירי ולא פריך גמ' מכריטות משום דהתם דרך הרוח ושעמא אחריתא להו ועי' תוס' (ע"ח) ד"ה אלו כי' (ועמש"ש רבינו בח"מ סי' רס"ב ס"ק ז):

מוסף רש"י

כל אדם. אפילו העשירים (חגיגה ה:). משילכו הנמנשות. בשדה, דמכלן ומלקן מתיאשו אחר העניים, לפי שיודעין אם נשאר לקט שמתה ופלה נמושות נטלוס (שם). אתיגרי. הולכין בנחת ומעייני טפי, מחזיק כפלן (ש"ב ג) מתרגמת אתיגרא (שם). לקוטי בתר לקוטי. עני מולקט בו אחריו שמלקט ומלקט ומלקט פוסקין אחר עניים מלקוט (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com